

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemana velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Staro- in Mladoslavenci.

Najvažniši čin našega deželnega zbora v letošnji sesiji je brez dvombe interpelacija na slavno c. k. vlado zaradi ponemčevanja slovenskih šol in uradov. Naši slovenski listi so povzdigovali svoj glas, ko so videli, da se krivica godi našemu narodu, pa nihče jih ni slišal, ker je slavna policija segla po njih in jim s silo zamašila usta. Izvrstna je bila tedaj misel, dogodke, ki nam že nekaj časa sem srce težé, v podobi interpelacije spraviti v deželni zbor in spred zbora med občinstvo, ktero naj bi po tem potu izvedelo, kar bi mu sicer bilo prikrito. Naši nemškutarji so to dobro čutili in strašno rojili, da bi bili interpelacijo zabranili. Žugali so celo, da vlada bode zaradi tega razpustila zbor, in da pri novih volitvah se bodo Staro- in Mladoslavenci sebi na kvar zopet ravšali. Pa prav dobro je neki g. dr. Zarnik odgovoril, da pri novih volitvah bodo tudi Mladoslavenci volili priporočane kandidate, če bi tudi priporočali same kapucine. Tudi voditelja deželne vlade je interpelacija osupnila. Ker še ni dolgo v Ljubljani in razmer naših še ne pozna, je bil v veliki zadregi, kaj naj odgovori. Pa naravnost se mu je reklo, da ne zahtevamo odgovora, ampak da teženj interpelacije obstoji v tem, da se reč sme občno preresetavati, kar bi bilo sicer nemogoče.

Razun tega pomena ima pa omenjena interpelacija za nas še posebno važnost. Ker zadeva reči, ki hudo segajo v življenje našega naroda, zato so jo podpisali vsi poslanci, ki se štejejo k narodni stranki. Pri tej priliki se je pokazalo, da med Staro- in Mladoslavenci ni nobenega razločka, ampak da vse vodi le ena misel, kako bi namreč narodu koristili. To pa nam je ob enem dokaz, da sprava med obema strankama ni tako nemogoča, kakor bi se dozdevalo. Največi razloček bil je doslej med njima gledé verskih in šolskih postav. Pa kakor je kazala seja deželnega zbora od 12. t. m., med našimi poslanci tudi v tem bistvenega razločka ni; edini dr. Razlag se je pri tej priliki narodni stranki zopet izneveril, kakor takrat, ko zadnje adrese do presvitlega cesarja ni hotel podpisati. Še „Narod“ takrat z njim ni bil zadovoljen, volilci njegovi pa so mu pozneje vsled njegovega čudnega vedenja poslali nezaupnico, za ktero se pa dr. Razlag, ki je z narodnim čutjem zgubil tudi vso sramožljivost, še zmenil ni. Ošabno je odgovarjal, kakor da bi bil nezmotljiv, ter svoje volilce očitno smešil. Njegovo sedanje obnašanje pa kaže, kako prav so imeli njegovi volilci, kterim priporočamo, da naj mu še enkrat izreko svojo nezadovoljnost ter če je treba, pošljejo od c. k. notarja poverjeno nezaupnico. Ker ne le, da ni podpisal dr. Zarnikove interpelacije, vedel se je tudi pri dveh

drugih vprašanjih, kteri zadevate blagor naše dežele in naroda slovenskega, tako čudno, kakor da bi bil od vlade najet, ne pa od slovenskih kmetov izvoljen. Pri obravnavi o povikšanju plače ljudskih učiteljev, ktero so zavoljo slabega denarnega stanja dežele odbijali celo ustavovorni poslanci, je Razlag z vladinim zastopnikom bil za povikšanje, da si bi kot kmečki poslanec moral vedeti, da ljudstvo že dosedanja bremena komaj in komaj zmaguje. Pa kaj je Razlagu mar za ljudstvo, da se le vladi prikupi in mastno službo prisluži! Zato je pa tudi 13. t. m., ko so prišle na vrsto pritožbe nekterih gorenjskih, menda ravno od dr. Razlaga zastopanih srenj, o previsoki cenitvi zemljišč, dr. Razlag govoril zoper pravične zahteve svojih volilcev ter se jim v deželnem zboru naravnost posmehoval. Kdor tudi zdaj še hoče trditi, da dr. Razlag je še naroden mož, tisti je sam narodnost svojo zatajil. Vemo, da v srcu so vsi z nami enih misli, zato pa naj se ne bojé tega tudi očitno izreči, in dr. Razlagu pokazati, da je on za slovenski narod umrl. Može pa, Stari in Mladi, ki ste zadnje dni v deželnem zboru dejansko pokazali, da Vas res vodi skrb za blagor naroda slovenskega ter v vsih vprašanjih tako složni bili, podajte si odkritosrčno in prijateljsko roke ter bodite zopet ena narodna stranka, ktera ne išče družega, kakor le srečo, čast in blagostanje naroda slovenskega. To bo najlepši sad letošnjega deželnega zbora in sprava sklenjena v središču Slovenije, bo veselo odmevala po vsih pokrajinah in Slovencem zopet nazaj dala tisto veljavo, ktero so pred nesrečnim bratovskim razdorom imeli!

Politični pregled.

V Ljubljani 14. oktbr.

Avstrijske dežele.

Na **grški** višji gimnaziji krščanski nauk vsled Štremajerjevega ukaza ne bo več veljal kot obligaten učni predmet. Liberalni listi se tega močno veselé, pa čez kaki dve leti se bode že pokazal sad te nove liberalne določbe.

Na **Českem** bodo 20. in 23. t. m. volitve za državni zbor. Vsi prejšnji poslanci so zopet postavljeni za kandidate, le namesto Mladočeha Sladkovskega v Ravnicih kandidira Staročeh dr. Milde. — Ces. namestnik Weber je dobil veliki križ Franc Jožefovega reda. Govori se, da tudi nekteri župani in privatni ljudje so dobili rede.

Vnanje države.

V **pruskih** listih je bilo nedavno brati, da sta grofu Arnimu njegov zastopnik in svak svetovala, pisma, ktera pri njem iščejo, z lepo dati nazaj. Pa omenjena gospoda sta v očitnih

pismih naznanila, da to ni res; nekteri listi celo pišejo, da grof Arnim je zaradi lastnaine dotičnih pisem pri sodnji vložil tožbo. Zaradi bolehnosti bodo grofa neki prepeljali v Schöneberg. Tudi Bismarkova bolehnost, pravijo, se je pomnožila, menda iz jeze, da mu listi ne zagovarjajo zapora grofa Arnima. Pa čaka ga še večja britkost. „Etoile Belge“ namreč iz Pariza vé, da vojvoda Gramont hoče objaviti nekatere reči iz prusko-avstrijske vojske l. 1866, ki bodo pojasnovale tedanjo Bismarkovo politiko.

Francoskemu ministru Decazesu je španjski poslanec izročil pismo, v kterem se pritožuje o pomoči, ktero so Karlistom skazovali. „Times“ pa pišejo, da španjski republikanci so bili v tej reči slabo podučeni.

Na **španjskem** v Kataloniji so Karlisti 2. t. m. slovesno proglasili starodavne deželne pravice (Fueros); nazoči so bili vsi generali. — Dorregeray gre v Eloriške toplice, Elio je zopet stopil v vojaško službo. — Don Karlos je v Penacerradi.

Turška vlada, kakor poročajo „Times“, je angleškemu poslancu naznanila, da nič ne preganja Turkov, ki prestopijo h krščanski veri, in da se strogo drži postave od l. 1856, ki vsim veram zagotavlja varstvo njihovih privilegij. Tega ne more trpeti, da bi se kdo pri spremembi vere odtegnil vojaščini, dovoljuje pa, da si sme tak najeti namestnika.

V **Luizijani** v Ameriki pričakujejo novega upora. Zamorci od vsih krajev tje hité in jih je že prišlo okoli 15.000.

Deželni zbori

Deželni zbor kranjski. Kakor smo že v zadnjem poročilu o osmi seji na kratko omenili, se je vnela precéj živahna debata o prošnji učiteljev za povikšanje plače.

Poročevalec v tej reči je bil poslanec Langer, ki je govoril v imenu šolskega odseka. On pravi, da je odsek natančno pretresal to prošnjo in prišel do sklepa predlagati deželnemu odboru, da se ta prošnja vsaj za zdaj še ne more uslišati. Razlogi, ki so odsek do tega sklepa pripeljali, so tehtni. V primeri k temu, kar se navadno učitelji izučé, plača ni tako majhna. Večidel so taki, ki so izstudirali par latinskih šol ali par razredov realke, potem dve leti preparandije, toraj niso študirali čez 8 ali 9 let, pa imajo, izstopivši iz šole, precej plačo 280 gl. Mnogo jih pa je družih stanov, ki izdelajo gimnazijo, potem više šole in morajo še dolgo čakati, da dobe kak adjutum ali si po pisarnah kaj zaslužijo. Marsikteri kaplan, ki je vsega skup 16 let študiral, bi bil vesel, če bi imel prvo službo 280 gl. Pa tudi ni res, da bi imel pri nas več del učiteljev po 400 gl. Vseh skup je 223, od teh ima 12 po 600, 65 po 500, 36 po 460 in 110,

toraj še polovica ne, po 400 gld. letne plače. Zaslužijo si pa sami še lahko kaj s postranskim poslom, n. pr. privatnim poučevanjem, orglanjem v cerkvi, pisanjem itd. Pravijo, da jih večje plače po sosednih deželah od nas vabijo; pa to ni res, marveč ker plačo dobivajo bolj redno, kakor pri nas. Po odpravi šolnine bo pa temu tudi pri nas pomagano. Več jih gre čez meje tudi iz radovednosti, da si ogledajo druge kraje in poskusijo druge ljudi. Da je pri nas več učiteljskih služeb praznih, temu ni kriva premajhna plača, marveč pomanjkanje učiteljev sploh, katerih potem, ako se plača povikša, tudi ne bo več. Saj je na Dolenjem Avstrijskem, na katero se naši učitelji sklicujejo, ravno taka.

Poročevalec nadalje pravi, da se naši učitelji, ki bi glede plače radi bili v tisti vrsti, kakor učitelji na Dolenjem Avstrijskem, nikakor ne morejo meriti s temi, kajti šola je tam na veliko viši stopinji, kakor pri nas, toraj se od učiteljev mnogo več zahteva, ko pri nas. Glede na vse to šolski odsek ne more nasvetovati, da bi se peticija uslišala.

Vladni načelnik vit. dr. Widmann priporoča to peticijo dobrovoljnosti zbora. Enkrat se bo moralo začeti s povikšanjem plače, če se noče, da bi bilo mnogo otrok brez vsega šolskega poduka. Za šole skrbeti pa je dolžnost dežele.

Poslanec Gariboldi priporoča v prej spisanem in naučenem govoru peticijo. Denar se bo dobil iz priklade na davke, ktera je tudi po drugih deželah, n. pr. na Koroškem celo 30% naložena iz tega namena,

Dr. Zarnik pravi, da ni zoper povikšanje plače učiteljev, pa če bi morala vse dežela plačati, čemu imamo državo? Država se zdaj nič ne briga za šolo, policijo, javno varnost in ceste; skrb za vse to je prepustila deželam, davke pa pobira, kakor prej. Ako učitelji kaj hočejo, naj se obrnejo do vlade. Na Štajarskem pač dajó jim lahko više plače, ker ima dežela mnogo lastnega premoženja, iz kterega dobiva dohodke. Naj nam dá vlada Idrijo, potem bomo tudi mi drugače govorili. Z davki pa ne gre vse, kmet mora imeti najprej srajco in hlače, potem še le se bo učil, nag ne more v šolo hoditi. Koliko potrosi vlada za vojaštvo! Tam se za 100.000 gld. še ne menijo ne, gre vse po milijonih, tukaj pa ne privolijo niti par tisučev, s kterimi bi nam bilo pomagano. — Govorniku se dalje zdi, da se naši učitelji za naše razmere po novi postavi preveč uče; par realnih ali gimnazijalskih razredov in dve leti preparandije je dosti za naše ljudstvo! Taki učitelji bi bili gotovo tudi z manjšo plačo zadovoljni, kakor sedanji, ki morajo izdelati celo rajdo šol. Sploh je tudi ves sedanji šolski aparat, deželni, okrajni in krajni šolski sveti, za nas prenatrjen, vsega je preveč na enem kupu. Sicer pa on vé za gotovo, da naših učiteljev ne vleče iz dežele toliko viša plača v sosednjih deželah, kakor pa germanizacija šol, ker jih tu preveč maltretirajo in so nekteri preveč značajni, da bi se podvrgli. (Živahni „oho!“ na levi. Dr. Zarnik: Res je, res!) Postranska opravila so tu najboljši pomoček, n. pr. občinsko tajništvo. V Vipavi je bilo nekemu učitelju to prepovedano, ker je Slovenec; da bi bil privrženec nemškutarjev, gotovo bi se mu ne bilo odvzelo. (Hrup na levi. Dr. Zarnik; Da, tako je, saj se poznamo.) Zato predlaga govornik: deželni zbor naj izreče, da se posel občinskega tajnika zлага z dostojnostjo učiteljskega stanu.

Ta predlog podpira desnica.

Vladni zastopnik Hočevar potem nekaj bere, pa le za se, zato ga tudi nobeden poslanec ne posluša.

Dr. Razlag govori zoper predlog odseka rekoč, da mi izrejujemo učitelje za druge dežele.

Dr. Bleiweis pravi, da bo glasoval za predlog šolskega odseka, dasiravno se je on l. 1871 prvi oglašil za učitelje. On je v tem obziru popolnoma Zarnikovih misli: Zakaj imamo državo? Ko stopi deček čez prag srednjih šol, že mora plačati 24 gld.; ali ni to strašen davek?! In prvo polletje mora v prvem razredu plačati šolnino, naj bo berač ali bogatin. — Poglejmo na Prusko, kako ta „kulturna“ država plača svoje učitelje. Saj se dandanes Avstrija vedno ravna po Pruski, kakor pruska gode, tako Avstrija pleše. (Deželni glavav praša govornika, kako to misli. Dr. Bleiweis: Po pruskem izgledu se pri nas delajo postave). Kako je tedaj z učiteljsko plačo na Pruskem? Najniža plača je 50 do 100 tolarjev, največa po 250 do 300 tolarjev, ali v našem denarju 380 do 450 gld. To plačo pa jih dobiva prav malo. Naši učitelji so toraj v primeri s pruskimi na boljsem. — Da bi nam pa tudi zmanjkalo učiteljev, saj nismo dosti na slabšem, saj imamo duhovne, ki so gotovo dobri učitelji, dokaz temu, da postaja šola čedalje slabša, kar se duhovni odtegujejo poučevanju, da gre rakovo pot. V Tirolih je mnogo duhovnov učiteljev, in tam je šolstvo na visoki stopinji. Ti se tudi ne pulijo za visoko plačo, marveč so z majhno zadovoljni. Gariboldi je, nasvetovaje povikšanje plače od 400 na 500 gld., izrekel veliko besedo mirno. Koliko bi to deželi davka naložilo? Celih 12.000 gld. Kdo jih bo plačal? Dežela tako stori za učitelje, kar more, saj je v proračun za prihodnje leto postavljenih tudi 5000 gld. podpore učiteljem. Toliko so tudi letos dobili.

Dežmanu se zdi, da občinsko tajništvo ni za učitelje. Pač pa je zato, da učitelji v cerkvi orglajo, da je tudi njemu harmonično petje in godba v cerkvi zelo všeč, ker ga spodbuja k večji pobožnosti*). Kar je dr. Bleiweis trdil o tirolskem šolstvu, se njemu ne zdi verjetno, ker je na neki karti, na kateri je bilo zaznamovano stanje omike, videl tirolsko deželo vso črno.

Poslanec ljubljanskega mesta dr. Schrey ki menda misli, da je tist dober poslanec, ki pri vsaki priliki jezik stegne, se tudi tu vmes vtakne s svojim dolgočasnim glasom in pravi, da je naša dežela ravno zato tudi materijelno na slabem, ker ji manjka učiteljev. Dalje se mu zdi, da bi, ako bi učitelj bil ob enem občinski tajnik, se ne vedelo, kateri je prav za prav njegov pravi, kateri postranski posel. Če bi šolo zanemarjal, bi ne bil po volji šolskemu svetu, če bi se pa šole držal bolj ko tajništva, bi se pritožila občina. Na koncu svojega zelo zmedenega besedovanja stavi predlog, da bi se tam, kjer pomanjkuje učiteljev, nastavljal učiteljice z isto plačo, ktero dobivajo učitelji. Te bi on še posebno priporočal zaradi tega, ker znajo tudi ženska ročna dela, pletenje, šivanje itd.**). Za ta predlog najde dr. Schrey komaj potrebno število podpornikov, namreč pet, med njimi tudi dr. Razlaga.

Dr. Zarnik odgovarja še Dežmanu in Schrey-u, naj ju ne skrbi, da bi učitelj ne mogel opravljati tajniškega posla zraven svo-

*) Kako pa to, da je „Tagblatt“ vedno šuntal učitelje, naj popusté orglanje v cerkvi?

**) To vse za kmetiške dečke!!

Vredništvo.

jega; saj ga še župan sam lahko odpravlja, ki ima zraven tega navadno še obširno kmetijo.

Grof Margheri predlaga konec debate, kateri se tudi sprejme, a prej odgovarja še dr. Bleiweis Dežmanu, ki je Tirolsko vso črno videl; njemu pa se je vse svitlo zdelo, ker ni gledal skoz liberalne očale. Ta dežela ima 2000 šol in 104% otrok obiskuje šole. Ktera dežela ima v primeri toliko šol in šolo obiskovajočih otrok?

Ko je g. Hočevar še enkrat spregovoril in priporočal prošnjo učiteljev, govori konečno poročevalec vit. Langer, podbijaje Gariboldijev predlog. Če se povikša tistim učiteljem, ki imajo zdaj 400 gld., plača na 500 gld., se bodo oglašili potem vsi drugi in deželo zadene davek ne 12000 gld., ampak veliko več. Kje pa jih bomo vzeli? Mi jih ne moremo dati, saj vsak vé, kako je. Pred sabo imamo prošnje občin za dovoljenje doklad, ktere se nakladajo druga za drugo. On tedaj ostane pri tem, da se prošnja učiteljev za povikšanje plače za zdaj še ne more uslišati.

Pri glasovanji se je, kakor smo že poročali, ta predlog sprejel z veliko večino, le 4 levičnjaki in dr. Razlag so glasovali za predloga dr. Schreya in Gariboldija. Tudi Zarnikov dostavek je bil sprejet z večino glasov.

Vtisk razgovorov na poslušalce je bil tak, kakor da bi hoteli Dežman, Gariboldi, Schrey, Apfaltrern in dr. Razlag prikupiti se učiteljem na stroške davke plačevajočega ljudstva. O se poznamo!

Deseta seja 13. t. m. je bila dolga in viharna. Na dnevnem redu je bilo poročilo finančnega odseka o pogodbi med c. kr. finančnim ministerstvom in med deželnim odborom kranjskim zaradi uravnave razmer države k zemljišno-odveznemu zalogu kranjskemu. Finančni odsek je, da se ta reč enkrat vpravna, predlagal, naj se deželni odbor pooblasti z državno upravo skleniti pogodbo po priloženem načrtu. Ta načrt določuje v 3. točki, da se, dokler traja zemljišno odvezno srečkanje, naloži za poravnane dolga, kterega ima plačati dežela državnemu zakladu, 20% na neposredne davke in na vžitinski davek vsaj 10% doklade. Vlada pa je v svoji ponudbi, v kateri obljublja deželi vsako leto 150.000 gld., zahtevala najmanj 20% doklade tudi na vžitinski davek.

Deželni načelnik povdarja, da vlada ne more nič več odjenjati; 20% doklade na vžitinski davek je najmanj, kar more sprejeti. Če se ji ta ne dovoli, potem utegne odtegniti vso pomoč.

Baron Apfaltrern, menda misleč, da sedi na Widmannovem mestu in ne med zastopniki dežele, se potegne za vlado in stavi predlog, naj se dovoli vladi zahtevane doklade 20% ali vsaj 15%. Če se že vlada z nami pogaja, bi morali vsaj tudi mi tako vljudni biti, da ji nekaj primaknemo.

Dr. Bleiweis povdarja, da dežela ne more več davka plačevati; finančni odsek je storil, kar mu je bilo mogoče, dalje ne more iti. Dežela naša je tako že v primeri z drugimi plačala veliko preveč davka, toraj ima pravico tirjati ga nazaj. Nekdanji deželni stanovci so se v tej zadevi izvrstno potezali za deželo in grof Anton Auersperg je naredil spomenico do Njih Veličanstva 20. avg. 1844. Govornik stavi predlog, da bi se današnjemu sklepu zbora pridjala ta spomenica in poročila 14. in 18. seje dež. zbora kranjskega l. 1863, kedar se pošlje na Dunaj.

Dr. Costa obžaluje, da se nasvet finančnega odseka, kakor je videti, ne bo enoglasno

sprejel. Saj se nam ni ničesar bati, če ne odjenjamo, vlada nam mora dati vsako leto toliko, da shajamo. To, kar nam tu ponuja, ni taka dobrota, zlasti če pomislimo, da bode presežek davka tekel v državno kaso, mi pa če bomo hoteli kaj napraviti, n. pr. šole, bomo le zopet morali nov davek nakladati deželi.

Dežman nasprotuje dr. Bleiweisu in dr. Costi in pravi, da moramo biti vljudni do državnega zbora, od kterega vedno kaj potrebujemo. Enako govori tudi Apfaltrern.

Dr. Bleiweis odgovarja Dežmanu in pravi: Kako li bo mogel Dežman v državnem zboru priporočati sklep našega zbora, če bo tu nasprotno glasoval? Saj mu bodo to lahko očitali! Dr. Costa omeni, da nam ni treba posebno hvaležnim biti državnemu zboru, ker smo do zdaj še jako malo dobili od njega.

Govori pa še tudi vladni komisar vitez Schöppel, ki pravi, da, ako bi se vpeljala druga sistema za odmerjenje davka, bi bila Kranjska na slabšem, kakor je. Dr. Bleiweis pa mu ugovarja, da tu ne gre za nobeno cenilno sistemo, marveč za to, koliko imamo davka plačevati.

Potem preneha seja, da finančni odsek vnovič pretresa to, kar je vladni zastopnik povedal. Vendar odsek ostane pri svojem predlogu.

Pri glasovanju, ki je bilo po nasvetu dr. Coste ustmeno, pade Apfaltrernov predlog s 13 proti 18 glasovom, zanj so glasovali vsi nemškutarji in s tem pokazali, kako znajo zastopati blagor dežele. Sprejel pa se je finančnega odseka predlog z dr. Bleiweisovim dostavkom.

Na to odgovarja deželni načelnik vitez Widmann na interpelacijo dr. Poklukarja zaradi sprejemanja blaga in ljudi na Rudolfove (gorenjske) železnice kolodvoru in obljubi, da bo vlada pospeševala to reč. Kar se tiče interpelacije dr. Coste zaradi pritožeb kajzarjev, da se jim ne dajo drva iz snežniškega gozda, je on (načelnik) ukazal okr. glavarstvu, da pozve to reč in mu naglo poroča, kaj in kako.

Odgovarja na interpelacijo grofa Barbota in drugih zaradi g. Pajka, pravi deželni načelnik, da pritožbe niso opravičene, da udje deželne komisije za vravnanje zemljiškega davka zaslužijo zaupanje ljudstva in da ima vlada oblast imenovati v to komisijo in odstavljati svoje zastopnike.

Na to se vzdigne baron Apfaltrern in zahteva, da se pripne odgovoru na to interpelacijo debata. To se zgodi in baron se jako jezi nad interpelacijo, čes, da žali vse ude one komisije, toraj tudi njega. Govori zelo razdraženo in se huduje nad tistimi, ki so interpelacijo podpisali. Slednjič izreče da izstopi iz te komisije.

Njemu odgovarja dr. Bleiweis, rekoč, da namen interpelacije ni bil, žaliti ude komisije, marveč zvedeti, kaj je izrekel g. Pajk v spomenici, ktero je podal komisiji predno je moral izstopiti iz nje. Interpelacija se pritožuje tudi zoper to, kar je že grof Ant. Auerperg l. 1844 pripoznal, da namreč tujci po naši daželi zemljišča cenijo.

Zdaj se vzdigne dr. Razlag in govori v nemškem jeziku tako, kakor morda govoril v kakem ljudskem zastopu še ni nihče, ki se imenuje ljudskega zastopnika. Poslušalci so kar strmeli in nekteri mislili, da se mu v glavi meša, drugi, da ima že svoj „Hofraths dekret“ v žepu. Ker se nam njegova izpoved jako zanimiva zdi, bomo prihodnjič o tej čudni debati še nekoliko spregovorili.

Enajsta seja je danes 15. t. m., zadnja pa bo jutri.

Izvirni dopisi.

Od Bele Cerkve na Dolenjskem, 12. okrobra. (Osemstoletnica.) Kakor v začetku meseca avgusta v Stari Loki, tako smo 17. nedeljo po binkoštih tudi pri nas praznovali osemstoletni spomin vstanovljenja naše fare, ki je pa gotovo tudi stareja, kakor starološka. Bere se namreč, da patrijarh Sigward je l. 1074 vsled pogodbe patronstvo Bele Cerkve potrdil frizinškemu škofu Elenhardu. L. 1320 je bil v Beli Cerкви za fajmoštra neki Tiberij, ki je potem postal škof Tertoneški, od l. 1422 naprej pa Viljem Kosiaker, nad-dijakon vindiške marke. Kardinal in patrijarh Ludovik III. je Belo Cerkev l. 1454 združil z zatiškim samostanom, kar je papež Nikolaj V. potrdil. Morda bi kdo utegnil reči, da poročila o cerkvenih slovesnostih ne gredo v političen list. A kdo ne zapazi, da vsa borba sedanjega časa se suče o krščanstvu in katoliški cerkvi? Nasprotniki krščanstva skušajo med ljudstvo zasejati mlačnost in malomarnost do sv. vere dobro vedé, da jim potem ne bo nihče več branil sveta prestrojiti po svojih spridenih načelih. Komur je tedaj mar za čednost, pravico in resnico, tisti mora vsikdar vesel biti, ko vidi, da pri vsem prizadevanju nasprotnikov se verski duh med ljudstvom čedalje bolj oživlja, kar nenavadne cerkvene slovesnosti najbolj pričajo. Tudi pri nas se je pokazalo, da naše ljudstvo je še vedno vdano sv. veri. Večer pred omenjeno cerkveno slovesnostjo so bila vsa okna krasno razsvitljena in daleč na okrog je odmeval grom možnarjev. Drugi dan pa se je pri slovesnem obhodu okoli cerkve in pri službi božji ljudstva vse trlo. Novomeški vikar g. Tomažič pa je v času primernem govoru ljudem dokazoval, da vsi sovražniki, ki jih je cerkev od prvih časov sem imela, nji niso škodovali, ampak verne v spoštovanju in vdanosti do katoliške cerkve še potrdili. Naše ljudstvo pa je bilo s slovesnostjo jako zadovoljno in videlo se mu je, da najmogočnejša pri človeku so še zmerom verska čutila!

Domače novice.

Ljubljana, 15. oktobra.

(*Hranilnična realka*) se je učeraj slovesno odprla. Bilo je tako, kakor da bi bila Ljubljana v sredi Nemčije in prostori tega poslopja slovenskemu jeziku za zmirej zaprti. Minister Stremajer se je bil v torek zvečer pripeljal z brzovlakom, na kolodvoru so ga čakali c. k. vradniki in nekoliko študentov. Odpeljal pa se je že zopet včeraj opoldne, pregledavši tudi nekatere šole gimnazije. Zvečer je bil čaj pri deželnem načelniku, k kteremu so bili tudi deželni poslanci povabljeni. Več o slovesnosti ne vemo, ker nas ni mikalo šopirjenja nemškutarstva našega gledati in poslušati.

(*Za Stremajerjeve groše*) je letos v naši škofiji po poročilu „Laib. Ztg.“ prosilo 43 duhovnov, tedaj 7 manj od lani. Uslišanih je pa bilo 41, tedaj 3 manj od lani, ter se je vsim skupaj podelilo 6700 gld. Škofija se v to ni vtikala, razun da je razposlala dotično vladino vabilo.

(*Slovesnega odtvorjenja zagrebškega vseučilišča*) se bosta vdeležila ljubljanski „Sokol“ in čitalnica, zadnja po deputaciji, kakor tudi Matica. Razen teh se bo podalo še mnogo drugih narodnjakov prihodnjo nedeljo 18. t. m. v Zagreb. Cena vožnje po železnici je izdatno znižana in znaša 4 gld. 50 kr. tje in nazaj, izkaznice se dobivajo v Ljubljanski čitalnici. In sicer v sobi dramatičnega društva v I. nad-

stropji. Skupni odhod Ljubljančanov je odločen na nedeljo zjutraj po 3. uri s hitrim poštanim vlakom.

(*Odbor Matičin*) je v seji 9. t. m. sklenil, da se deputacija slovenske Matice — prvosednik z nekterimi odborniki — poda k odtvorjenju jugoslov. vseučilišča v Zagreb; da se Atlant nadaljuje: Francija, Švedija in Norvegija, pa Anglija; da se rokopis, avstrijsko-ogerske zgovine za srednje šole in učiteljska izobraževališča g. J. Kersnikov sprejme in odmeni za prihodnje leto. Ker potrebnih obrazcev za časa ni bilo, Schödlerjeva botanika in zoologija letos ne more na svetlo. Prirodnoznanke knjige prof. Jesenkove je doslej tiskane 23 pol in ravno toliko Letopisa, kateri knjigi toraj dobijo za leto 1874 vendar le tisti družniki, so s plačilom v redu. Ker od nekterih bolj redkoma prihajajo doneski, naj poverjeniki podvizajo se po moči, kajti le potem more vspešno napredovati Matica sama.

(*„Narodne tiskarne“ odbor*) naznanja v „Narodu“, da jemlje na posodo 15000 gld. in zastavlja vse premoženje obeh tiskarnic, črke, mašine, omare, krtače, svinčnike itd. tistim, ki bi „tiskarnici“ kaj posodili. Težko da bodo dobili takih dobrovoljnih ljudi, ki bi kaj posodili na stvari, ktere se vedno rabijo in so vsak dan toliko manj vredne, kolikor se pohabijo. Kdo mi n. pr. kaj posodi na suknjo, ktero jaz vsak dan nosim, če je danes prav 50 gld. vredna?

(*K smrti obsojen*) je bil te dni v Ljubljani morilec dr. Mava, policijskega komisarja v pokoju, ki je bival v Kamniku. Bil je stričnik njegov Jože Mav. Da-si je pri konečni obravnavi trdovratno vse tajil, so ga vendar porotniki enoglasno krivega spoznali in sodnija ga obsodila k smrti na vislicah. Umoril je strica za to, ker se je hotel polastiti njegovega premoženja.

Razne reči.

— Koristna knjižica. „Was hat man in lebensgefährlichen Fällen zu thun, bis der Arzt erscheint?“ Ta majhna pa mnogoobsegajoča knjižica znanega učenega minorita dr. Brunona Schön-a se zlasti tudi duhovnom priporoča. Najslavniši zdravniki so pisatelja spodbudovali, da naj to delce na svitlo dá in so ga pri tem podpirali. Pomoč je za silo, toraj tudi zdravniki in lekarji nimajo vzroka zoper to ugovarjati. Kteri želé imeti to knjižico, utegnajo to naznaniti gosp. škofijskemu kancelarju M. Pogačarju, in bode jih več skupaj dobil od pisatelja.

— Umril je na Dunaji 8. t. m. Frančišek Jožef Karol grof Ursini Blagaj, c. k. dvorni svetovalec v pokoju, v 76. letu svoje starosti. Ranjki je bil brat slavnoznanega pograjskega grofa Riharda Blagaja.

— Za državnega pravdnika namestnike pridejo: g. Jordan iz Novega mesta v Celje; g. Gale iz Mokronoga v Novomesto; g. Šetina iz Ljubljane v Mokronog.

— Tatvina. Po noči med 6. in 7. t. m. so tatje vlomili v farovž v Zagradci pri Krki ter iz cerkvene škrinjice ukradli državni obligaciji št. 22780 za 3450 gld. in št. 22781 za 1200 gld. pa nekaj kupnih in drugih pisem. Škrinjico pa nekaj koščekov od obligacij so našli v bližnjem gozdu ter izročili sodniji. Mislijo, da sta hudodelstvo doprinesla človeka, ktera so 30. septmbr. videli v farovžu, ter ju skrbno iščejo, pa ju do zdaj še niso našli.

— Umetni štepih ali vodomet, ki ga je svet na dunajski razstavi v „rotundi“

občudoval, kupili so bogati Gradčani ter je začel metati drugo napeljavno vodo na plani drevereda dné 4. okt., na godovno svetlega cesarja.

— Beseda. Iz Trsta se nam piše: Zadnjo nedeljo je bila v Šklednji beseda na čast S. Jenko-tu, prihodno nedeljo pa bo koncert v Rojanski čitalnici v korist poškodovanega posestnika Hrovatina, po domače Kogla na Opčinah.

— Kmetijska razstava bila je 11. t. m. v Topčideru na Srbskem v pričo kneza Milana odprta.

— Na koliko volilcev in davkov pride na Kranjskem eden deželni poslanec? A. Veliko posestvo ima 126 volilcev in plačuje 45.000 gl. davka, voli pa 10 poslancev; toraj pride en poslanec na 12 volilcev in 4400 gl. davka, — B. Mesta in trgi s 48709 prebivalci in 264.799 gl. davka volijo 8 poslancev, brez Ljubljane, 24.709 duš in 31.410 gl. davka 6 poslancev, toraj pride en poslanec na 6088 duš in 33.099 gl. davka, brez Ljubljane pa eden poslanec na 4088 duš in 5235 gl. davka. — C. Trgovska zbornica voli 2 poslance. — D. V kmečkih občinah, ki štejejo 444.711 duš in plačujejo 1.148.656 gl. davka, volijo pa 16 poslancev, pride en poslanec na 27.794 ljudi in 71.791 gl. davka.

— Sledeči P. T. delničarji prve občne zavarovalne banke „Slovenije“ v Ljubljani so doplačali na delnice, in sicer: po 15% ali 30 goldinarjev na delnico gg: Alijančič Andrej, korar stolne cerkve v Celovcu; Bačnik Janez, župnik v Prečini; Böheim Juri, učitelj v Podčetrtku; Debevec Jože, trgovec v Ljubljani; Degrandi Jože, računski oficial v Dobrovniku; Egeren Peter, župnik v Dornbahu; Erjavec Blaž, župnik v Batujah; Kadilnik Franjo, glavni blagajnik v Ljubljani; Kleine Florijan, župnik pri Št. Lorencu; Mencinger Janez, posestnik v Žgoši; Mervig Miha, dekan v Črnikalu; Pirc Matej, trgovec v Kranji; Pirečnik Anton, trgovec v Karlovc; Ravnikar Franjo, blagajnik v Ljubljani; Robic Matija, dr. in profesor v Gradcu; Schobar Jakob, trgovec v Zagrebu; Snaj Matija, župnik v Marezegi pri Kopru; Sredenšek Janez, župnik v Središči; Sterger Franjo dr., odvetnik v Gradcu; Štritar Andrej, duh. v pokoju v Št. Vidu ne Dolenskem; Svetlin France, beneficiat v Goričici; Tavčar Matej, župnik v Komendi; Vonča Anton, duhovnik v Bevkah; Volčič Janez, župnik v Podgradu; Westermajer Jakob, inf. prošt v Tinjah;

(Dalje prih.)

Umrlj so:

10. okt. Janez Jaklič, kond. otrok, 9 m., za božjastjo. — Pavla Černej, trgovsk. družnika drugorojeni dvojček, 6 tedn., za slabostjo. — Marijana Čebašek, kuharica, 51 l., za pljučnim oslabljenjem. — Janez Stražišar, kajžarsk sin, 18 l. — in Anton Kralj, kuhar, oba za pljučno sušico.

11. okt. Anton Debevec, hišn. posestnika sin, 13 l., za vroč. boleznijo. — Andrej Pajk, bivši napovedovalec mrličev, 79 l., za oslabljenjem. — Reza Jerin, gostica, 58 l., za rakom. — Marija Oblak, gostačev otrok, 4 l., za vnetjem vratu.

Eksekutivne dražbe.

17. okt. 3. Val. Vesel-ovo iz Retij (800 gl.) — 3. Fr. Kos-ovo iz Polhovega gradca (600 gl.), obe v Ribnici. — 2. Ant. Drglin-ovo iz Laniš (6282 gl.) na Vrhniki. — 2. J. Intihar-ovo iz Zevnika (1622 gl.) — 2. Jož. Brtonelj-ovo iz Brezja (3198 gl.) — 2. Ant. Miklič-ovo iz M. Mlačeva (2076 gl.), vse v Ljubljani. — 2. Val. Zadnik-ovo iz Nemške vasi (850 gl.) v Ložu. — 1. Ant. Hrovat-ovo iz Hočevja (5350 gl.) v Vel. Lašič. — 2. Mat. Kralič-ovo iz Celinj v Krškem. — 1. Jan. Rupar-ovo (2340 gl.) v Vel. Lašičah. — 1. Fr. Mohorčič-ovo iz Senožeč (5610 gl.) v Senožečah. — 1. Jan. Derganč-ovo iz Krvavčje gore (1094 gl.) — 1. Mat. Urh-ovo iz Metlike

(1035 gl.) obe v Metliki. — 1. Jož. Bezljaj-ovo (2964 gl.) v Ljubljani. — 1. Jan. Teran-ovo iz Stop v Kamniku. — 1. Jan. Maletič-ovo iz Mekinj v Krškem.

19. okt. 2. Ant. Anzelc-ovo iz Glinj (1225 gl.) v Ložu. — 2. M. Papež-ovo iz Vel. Lipenj (299 gl.) v Senožečah. — 1. Ign. Debelak-ovo iz Travnika (1080 gl.) v Ribnici. — 1. Andr. Luša-vo iz Spod. vasi (1443 gl.) v Senožečah. —

20. okt. 3. Marije Stanič-eve iz Koprivnika (755 gl.) v Kočevji. — 3. Frančiške Pugelj-eve iz Rapjovega (415 gl.) v Ribnici. — 2. J. Sittinger-ovo iz Parij (1100 gl.) v Bistrici. — Ant. Stibil-ovo iz Ustja (650 gl.) — 2. M. Kovan-ovo iz Bele (1670 gl.), obe v Vipavi. — 2. B. Ferlan-ovo iz Zaloga (360 gl.) v Loki. — 2. Marje Lavtarjeve iz Št. vida (435 gl.) v Vipavi. — 3. Nikol. Muc-ovo iz Zemelj (2380 gl.) v Metliki. — 2. A. Hoščak-ovo iz Prema v Bistrici. — 1. M. Krašovč-ovo iz Rosalnic (513 gl.) v Metliki. — 1. Kat. Marč-ovo s Slapa (50 gl.) v Vipavi. — 1. Jan. Sever-ovo iz Studenca (2173 gl.) v Senožečah. — 1. Fr. Terbižan-ovo iz Goč v Vipavi. — 3. Jan. Stegu-ovo iz Št. Mihela v Senožečah. —

Denarstvene cene.

13. oktobra.

	Denar.	Blago.
Državni fondj.		
5% avstrijska papirna renta	70.15	70.30
5% renta v srebru	74.—	74.10
Srečke (lozi) 1854. l.	99.25	99.75
" " 1860. l., celi.	107.50	108.—
" " 1860. l., petinke	112.—	112.50
Premijski listi 1864. l.	132.—	133.—
Zemljiščne odveznice.		
Štajarske po 5%	93.50	94.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	86.50	—
Ogerske po 5%	77.25	77.75
Hrvaške in slavonske po 5%	79.75	80.15
Sedmogradske po 5%	74.50	75.—
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	985	986
Unionske banke	126.75	127.—
Kreditne akcije	243.—	243.25
Nižoavstr. eskomptne družbe	920.—	930.—
Anglo-avstr. banke	158.25	158.50
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gl. a. v.	164.25	164.75
Tržaške " 100 " k. d.	106.—	106.50
" " 50 " " "	52.—	53.—
Budenske " 40 gl. a. v.	25.—	25.50
Salmove " 40 " " "	32.—	33.—
Palfi-jeve " 40 " " "	24.—	25.—
Clary-jeve " 40 " " "	26.25	26.50
St. Genois " 40 " " "	26.25	26.75
Windschgrätz-ove " 20 " " "	23.—	23.50
Waldstein-ove " 40 " " "	23.—	23.50
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.24 1/2	5.25
Napoleonsd'or	8.83 1/2	8.84
Srebro	103.80	104.—

Telegrafične denarne cene

14. oktobra.

Papirna renta 69.95. — Srebrna renta 73.80. — 1860letno državno posojilo 107.65. — Bankine akcije 982 — Kreditne akcije 241.—. — London: 109.90. — Srebro 103.80. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.83 1/2.

Prememba stanovanja.

Primarij dr. Pestotnik stanuje zdaj v kolodvorskih ulicah nasproti Kleinmayerjevi tiskarni in ordinira od 2—3 popoldne. (53—2)

Jurij Dornik-ova zaloga olja v Trstu.

Pošilja se s poštnim povzetjem (Postnahme), s plačano colnino, vožnino (poštnino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastoj in franko. (4—37)

V založbi tiskarne družbe sv. Mohora v Celovcu je prišel na svetlo:

Anton Janežič-ev SLOVENSKO-NEMŠKI SLOVAR.

Drugi papravljeni in pomnoženi natis.

Mehko vezan 2 gold. 20 kr. Trdo vezan s platnenim hrbtom 2 gold. 50 kr.

Dobiva se v tiskarnici družbe sv. Mohora v Celovcu in lahko se tudi naročeva pri vseh slov. knjigarjih.

Pridjan je slovarju: Spisek delavcev na Slovenskem slovstvenem polji od l. 1850—1874. (47—2)

Gg. učiteljem priporočamo:

Mali računar za l. razred ljudskih šol.

Navod, kako naj učitelj začetnike po pri-povestih računati uč. — Cena 50 kr.

(54—1)

Ces.
dvorna

kralj.

za zvonove

in metale

I. Hilzerja

& sinov

v Dunajskem

Novem mestu

(Ignaz Hilzer & Sohn in Wiener-Neustadt)

se priporoča na naročevanje zvonov vsake teže in vsakega glasa ter tudi za vsake izdelke iz vlitega metala.

Za pred odločeni glas ali čisto harmonični akord naročenega zvonovja (več zvonov) se daje poročstvo. Zvonovom se pridaja tudi vsa druga oprava, jarmi iz lesa ali železa po najboljši in najnovejši šegi narejeni, tako da se veliki in težki zvonovi prav lahko gonijo, ker tekó po zobcih na novo iznajden način; tudi se lahko presučejo, kedar koli treba, brez posebne naprave, tako da zvonovi dalje trpe in mnogo lepše pojó.

Tudi se zvonovi tako vredijo, da se pri zvonjenji vsi lepo vjemajo in kembliji drug za drugim v lepem redu bijejo. Za tako vredenje je iznašla ta livarna novo sistemo, po kateri vsak novo opravljeni zvon, pa tudi vse zvonove v zvoniku en sam človek v kakih urah po zeló priprosti napravi brez vseh stroškov tako vrediti more, da zvonovi enako, hitreje ali pa bolj počasi tekó.

Naročila se izgotovljajo natančno in po ceni. Zarad plače so ugodni pogoji. Kar ta livarna obstoji, 33 let, je vtila 2930 večih zvonov, ki so tehtali 12800 centov.

Pri Dunajski razstavi l. 1873 2 medaliji za napredek za 8 zvonov s skupno težo 300 centov, vlitih za votivno cerkev na Danaji in razstavljenih.